

Foto: Margareta Edqvist

Finnögontröst finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är placerad i kategorin starkt hotad (EN). Den är även fridlyst. Växten har under de senaste årtiondena minskat betydligt i utbredning. För att försöka bryta den negativa utvecklingen har Naturvårdsverket låtit utbeta ett åtgärdsprogram som har som mål att gynna arten.

Finnögontröst är en av tre underarter som brukar inordnas under artnamnet *Euphrasia rostkoviana*. De andra två underarterna är storögontröst (ssp. *rostkoviana*) som förekommer mycket sällsynt i några

kalkfuktängar i Skåne och på Falbygden i Västergötland. Ängsögontrösten (ssp. *montana*) är numera försvunnen från Sverige.

Finnögontröst är en upp till 30 cm hög halvparasit med motsatta, brett rundade blad som är tätt och mycket långt körtelhåriga. Finnögontröst är den enda av ögontröstarna som har denna typ av behåring. Blommorna är vita med mörklila längsstreck och gul fläck i svalget. Överläppsfärgen är oftast vit men kan också gå i lila (se bilden). Finnögontrösten blommar under senare delen av juli och i augusti.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Martin Schmalholz

Foto: Martin Schmalholz

Finnögontröst

förekommer i torra eller friska betesmarker eller slätterängar på fattiga till medelrika marker med god hävd men också på hävdade vägkanter. Finnögontrösten sprider sig enbart med frön och de ettåriga plantorna har ingen eller bara en kortlivad fröbank varför växten är beroende av att kunna etablera sig från frö på nytt varje år.

Finnögontröst missgynnas – precis som andra hävdberoende arter – av den ökande igenväxningen. Det tjocka förnalager som bildas när hävden upphör och fjolårsvegetationen ansamlas förhindrar eller omöjliggör etableringen av nya plantor. Det räcker med ett par års dålig eller försämrad hävd för att ögontrösten ska försvinna från lokalen. Om hävden återupptas efter några år, är ögontrösten försvunnen. Med dagens bruksmetoder har arten svårt att sprida sig och komma tillbaka, även om den växer på platser i närheten. Ett bra betestryck är viktigt: gräset måste betas av och det får inte samlas något fjolårsgräs. Men betet får heller inte vara så hårt att marken blir helt avgnagd eftersom finnögontrösten är en halvparasit och behöver värdväxter tätt omkring sig för att kunna utvecklas.

Finnögontröst finns i övriga Norden endast i södra Finland, där den också anses ha gått tillbaka något.

Om du vill läsa mer om finnögontröst eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för finnögontröst hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna.

Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
Världsnaturfonden WWF
ArtDatabanken

Text: Margareta Edqvist
2006